

Niniejsza rozprawa doktorska „Polityka pamięci w konflikcie gruzińsko-abchaskim” poświęcona jest roli i znaczeniu pamięci, historii i walk o przeszłość w jednym z najbardziej zajmujących antagonizmów na obszarze postradzieckim, czyli konflikcie gruzińsko-abchaskim. Celem dysertacji jest analiza wpływu narracji historycznych i treści polityki pamięci w relacjach gruzińsko-abchaskich, zbadanie znaczenia samej pamięci- zarówno zbiorowej jak i indywidualnej w przestrzeni owych relacji od początku XX wieku do końca drugiej dekady kolejnego stulecia oraz zgłębienie i przedstawienie esencji polityki pamięci we współczesnej Gruzji oraz abchaskim parapaństwie. Tematyka podjęta w dysertacji ze względu na swą interdyscyplinarność i nowatorstwo wymagała nowego podejścia do badań nad regionem i zastosowania różnorodnych metod i technik badawczych. Dzięki temu przeprowadzona w pracy analiza ukazała zarówno obraz zdystansowany jak i istotę subiektywnych uwarunkowań punktów widzenia, co znów w sferze ostatecznych konkluzji zbliżyć miało rozprawę do realizacji ideału badawczej trafności.

Praca składa się ze wstępu, zakończenia i dziewięciu rozdziałów merytorycznych. Pierwszy z nich traktuje o aspektach teoretycznych polityki pamięci, polityki historycznej, pamięci zbiorowej i specyfice kaukaskiej przestrzeni pamięci i historii. W następnym rozdziale przedstawiony został rys historyczny relacji gruzińsko-abchaskich od starożytności do czasów współczesnych. Część trzecia dysertacji dotyczy narracji i dysput historycznych stosowanych przez stronę gruzińską i abchaską w pierwszej połowie zawirowań historycznych XX wieku, czyli w czasie, gdy strony rozpoczęły tak zwaną „walkę o palmę pierwszeństwa narodowego” na Kaukazie. Rozdział czwarty z kolei, który obejmuje okres od lat 50-tych do lat 80-tych XX wieku traktuje o zaostzonych w owym czasie polemikach historiograficznych zapoczątkowanych pracą Pawła Ingorowky – *Giorgi Merczule*, która to wprowadzić miała wzajemną percepcję stron na zupełnie nowe tory. W części tej przeanalizowane i przedstawione zostały pojawiające się wówczas teorie traktujące o pochodzeniu i znaczeniu w historii narodów gruzińskiego i abchaskiego, takie jak: teoria migracyjna apsujskości, idee kartwelocentryczne, podwójnej aborygenności, coraz silniejsze postulaty wyrażające autochtoniczność Gruzinów na Kaukazie przy jednocześnie antagonizującym podkreślaniu roli ludów abchasko-adygejskich w dojrzewającej gruzińskiej państwowości i znaczeniu języka abchaskiego w dziejach Gruzji. Szczególnie zaś w starożytnej Kolchidzie, wokół której tworzono kolejne mity przenikające coraz silniej do świadomości społecznej. Kolejny rozdział poświęcony jest już stricte wojnie gruzińsko-abchaskiej w latach 1992-1993. W części tej jednak oprócz syntetycznego przedstawienia przebiegu samych działań wojennych ukazana została przede wszystkim percepcja wojny, która była zupełnie inną dla Abchazów jak i dla

Gruzinów oraz znaczenie konfliktu i jego wpływ na kształtowanie się w trudnych warunkach quasi-niepodległości abchaskiej i odbudowy państwa gruzińskiego.

Rozdział szósty traktuje o cechach i funkcjonowaniu abchaskiej parapaństwowości, szczególnie z punktu widzenia tożsamości narodowej, polityki pamięci, kodów kulturowych oraz systemów (de)integrujących wielonarodową Abchazję w warunkach najpierw jej blokady gospodarczej i politycznej, a następnie (od 2008 roku) częściowego jej uznania na arenie międzynarodowej. Część siódma pracy poświęcona jest z kolei strategiom polityki pamięci Gruzji. W sposób chronologiczny ukazane zostały wizje narodowe Zwiada Gamsachurdii oraz rosnąca nostalgia za Abchazją i „złotym wiekiem” Gruzji w kryzysowych czasach Eduarda Szewardnadzego. Następnie zaś przedstawione zostały nowe projekty polityczno-społeczne zapoczątkowane przez rewolucję róż i politykę Micheila Saakaszwilego. Okres ten oznaczał wprowadzenie w Gruzji strategii polityki pamięci nastawionych na odcięcie kraju od spuścizny radzieckiej i rosyjskiej i wyniesienie na piedestał idei demokratycznych i średniowiecznej potęgi zjednoczonej Gruzji. Jednocześnie w części tej ukazana została niegasnąca w kraju tęsknota za „gruzińską Abchazją”, która nasiliła się szczególnie po wojnie w 2008 roku. Rozdział ósmy traktuje o podejmowanych przez intelektualistów i działaczy społecznych próbach odnalezienia porozumienia i rozwiązania konfliktu gruzińsko-abchaskiego w ramach dyplomacji nieformalnej. W części tej ukazane zostały konstrukty myślenia obu stron w trakcie prowadzonych rozmów i czynniki wewnętrzne, które w dalszym stopniu uniemożliwiają wyjście z impasu w tych dwustronnych relacjach. Ponadto w części tej poświęcono uwagę gruzińskim wysiedleńcom z Abchazji, których trauma, pamięć i tęsknota za Abchazją stanowią niezwykle zajmujący, choć pomijany aspekt w badaniach nad gruzińsko-abchaskimi relacjami i wzajemnym postrzeganiem się stron. Ostatni zasadniczy rozdział pracy podejmuje tematykę roli graczy zewnętrznych zarówno w wojnie gruzińsko-abchaskiej jak i w późniejszym okresie kształtowania się sceny polityczno-społeczno-gospodarczej w regionie. W rozdziale tym przeanalizowano zatem znaczenie wpływów i zaangażowanie w tej części Kaukazu Rosji, Chin, Turcji, USA i Unii Europejskiej.